

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริการสาธารณสุขในการป้องกันโรคไข้เลือดออก 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการให้บริการสาธารณสุขในการป้องกันโรคไข้เลือดออก และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา ปัจจัย อุปสรรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่

โดยผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 148 คน และประชาชนในตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 375 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในกลุ่มอสม. จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลที่ได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 148 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.00 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 60 ปี โดยมีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.38 รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.35 และอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.97 โดยสำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.81 และร้อยละ 21.62 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาคืออาชีพค้าขาย เกษตรกร แม่บ้าน และไม่ได้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ

สำหรับในด้านการปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข พบว่า ส่วนใหญ่รับผิดชอบในการดูแลประชาชนคนละ 6 – 10 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 58.78 โดยมีระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมา 11 – 15 ปี และน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.03 ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมเรื่องไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 93.24

2. การดำเนินงานโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลที่ได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบผลการดำเนินงานโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ดังนี้

1) การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านการป้องกันการเกิดโรค โดยภาพรวมอาสาสมัครสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เมื่อพิจารณาแต่ประเด็นพบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน รวมทั้งการสำรวจปัญหา ความต้องการของชุมชนของเจ้าหน้าที่ก่อนการดำเนินงาน การเตรียมบุคลากร เตรียมชุมชนในการดำเนินงาน และการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำ (ปรากฏข้อมูลในตาราง 4.8)

2) การดำเนินการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านการควบคุมการระบาดของโรค โดยภาพรวมพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า ทุกประเด็นได้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นประจำ ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเกิดโรค การกำจัดทำลายลูกน้ำยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอย่างต่อเนื่อง การพ่นหมอกควันในหมู่บ้านในฤดูฝน เพื่อป้องกันการระบาด การสำรวจลูกน้ำยุงลายในทุกหลังคาเรือนที่รับผิดชอบ การใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่มีน้ำขังในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อป้องกันการเกิดลูกน้ำยุงลาย (ปรากฏข้อมูลในตาราง 4.8)

3) การดำเนินการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขด้านการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน โดยภาพรวมอาสาสมัครสาธารณสุข ได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเช่นกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า ทุกประเด็นได้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป็นประจำ ได้แก่ ระบบส่งต่อและรายงานโรคที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานชุมชนและเอกชน การดำเนินงานโครงการฯ ให้มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมาก การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง การนิเทศติดตาม ประเมินโครงการฯ เป็นระยะตามที่กำหนด การประชุม ปรึกษา เพื่อวินิจฉัยและตัดสินใจในปัญหาต่างๆ เป็นระยะ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนอย่างครบถ้วนและตามเวลาที่

กำหนดไว้และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ มีความสำเร็จดี (ปรากฏข้อมูลในตาราง 4.8)

3. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกระทรวงสาธารณสุข ในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่มีโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านยินดีให้ความร่วมมือในการทำลายและควบคุมลูกน้ำยุงลาย มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับ อสม. เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน เคยเข้าไปร่วมประชุมหรือรณรงค์ไข้เลือดออกในหมู่บ้าน มีการป้องกันไม่ให้บุตรหลานถูกยุงกัด และเมื่อบุตรหลานเป็นไข้ไม่สบาย สามารถทราบได้ว่าเป็นไข้เลือดออก

สำหรับการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ อสม. ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องโรคไข้เลือดออกให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ มีแผ่นป้าย หรือแผ่นผ้าประชาสัมพันธ์โรคไข้เลือดออกติดให้เห็นตามที่ชุมชน มีการจัดสรรทรายอะเบทให้เพียงพอ มีการให้ความรู้ในการเลี้ยงปลาหางนกยูงเพื่อลดจำนวนลูกน้ำยุงลายจาก อสม. มีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์และลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านโดย อสม. มีการรณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในหมู่บ้านทุก 3 เดือน

โดยภาพรวม ประชาชนในตำบลหลวงเหนือมีความเห็นต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกระทรวงสาธารณสุข ของอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นอย่างดี โดยเห็นว่า อสม. ได้ให้ความเอาใจใส่ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีความพอใจในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. และเห็นว่า อสม. สามารถรับรองได้ว่าไม่มีลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้าน

4. ปัญหา อุปสรรคในดำเนินกิจกรรม และปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 2 กลุ่ม โดยคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถสรุปประเด็นการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ความเห็นตรงกันว่า จากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกพบปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า ผู้นำชุมชนบางชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของไข้เลือดออกอย่างถูกต้อง ซึ่งเทศบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้กับผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้าน รวมถึง อสม.ยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาและการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งควรมีความรู้และมีการกระตุ้นให้ อสม.ทำงานอย่างจริงจัง โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ประชาชนร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นในการป้องกันโรค และควรมีการรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกให้มาก อสม.ควรมีการสร้างวินัยให้ตัวบุคคลและปลูกจิตสำนึก

ปัญหาด้านงบประมาณ / สิ่งสนับสนุน พบว่า เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการให้มากขึ้น และให้เพียงพอสำหรับการจัดโครงการตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะการจัดซื้อเครื่องพ่นหมอกควัน สารเคมี และจัดสรรทรายอะเบทให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อความรวดเร็วและทันท่วงทีในการป้องกันโรค และเมื่อมีการระบาดของโรคไข้เลือดออก รวมถึงเพิ่มการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในตำบล

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่า ควรมีการกำชับให้หน่วยงานในสังกัด เช่น ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือส่วนราชการอื่นๆ ในพื้นที่ส่วนที่รับผิดชอบอยู่ เล็งเห็นถึงความสำคัญและพร้อมร่วมใจเพื่อหาทางป้องกันไข้เลือดออกอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการแบ่งงานของ อสม.แต่ละคนอย่างชัดเจนในการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก และกระตุ้นให้ อสม.ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และควรมีการมอบหมายงานอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการประชุมวางแผนการดำเนินงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และดำเนินงานตามกำหนดการที่ได้วางแผน แล้วมีการสรุปผลและประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ และที่สำคัญคือควรมีการจัดสรรงบประมาณและใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2) ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนของโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ความเห็นตรงกันว่า จากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกพบปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ปัจจัยเชิงบวกหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า อสม.ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หมู่บ้านมีต้นแบบที่ดี มีผู้นำที่ดี มีความรู้ความสามารถ และประสิทธิภาพที่ดีในการรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก ประชาชนและชุมชนมีความร่วมมือในการพ่นหมอกควัน และการใส่ทรายอะเบทในบริเวณที่มีน้ำขัง ในบริเวณบ้านของตนเอง

ปัจจัยเชิงลบหรือปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดของโครงการ พบว่า ด้วยสภาพพื้นที่แต่ละแห่งไม่ได้เป็นที่ราบเสมอกัน บางแห่งเป็นที่รกร้าง น้ำท่วมขัง ซึ่งทำให้ยากต่อการดำเนินการกำจัดลูกน้ำ

หรือพ่นหมอกควัน รวมถึงในเขตตำบลลวงเหนือมีเขตหวงห้ามในบางพื้นที่ เช่น บ้านจัดสรร ซึ่งทำให้ไม่สามารถเข้าไปดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกได้อย่างสะดวก และบางพื้นที่เป็นป่าจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงในการพ่นหมอกควัน และต้องใช้เวลามากในการดำเนินโครงการ

ดังนั้น จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สามารถนำความคิดเห็นของผู้เสนอความคิดเห็นสรุปเป็นแนวทางป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ได้ผล และยั่งยืน โดยที่ชุมชนควรมีส่วนร่วมให้มากขึ้น มีการจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหา การป้องกัน และร่วมกันรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างจริงจัง

5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลลวงเหนือ ในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด”

จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ในการทดสอบค่าเฉลี่ยจากข้อมูลในแบบสอบถามกับค่าที่กำหนด 1.67 พบว่า ค่า t มีค่าเท่ากับ 32.82 และมีนัยสำคัญ (Significant) เท่ากับ 0.00 ดังนั้น สมมติฐานข้อ 1 จึงได้รับการปฏิเสธ แสดงว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลลวงเหนือในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกสูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

สมมติฐานที่ 2 “การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในตำบลลวงเหนือ อำเภอออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับมาก”

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการดำเนินงานอาสาสมัครสาธารณสุขกับความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในตำบลลวงเหนือ พบว่า การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในตำบลลวงเหนือ โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.66 ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 2 จึงได้รับการยอมรับ

สมมติฐานที่ 3 “การปฏิบัติงานตามแผนของอาสาสมัครสาธารณสุขตามปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น

ของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับมาก”

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า ปัจจัยด้านการป้องกันไม่ให้เกิดโรค ด้านการควบคุมการระบาดของโรค และด้านการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในตำบลวงเหนือ ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 3 จึงจึงได้รับการปฏิเสธ

5.3 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

5.3.1 การดำเนินงานโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในตำบล วงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการบริการสาธารณสุขในการป้องกันโรคไข้เลือดออก จากการศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาพรวมอาสาสมัครสาธารณสุข ได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด สำหรับการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ด้านการป้องกันการเกิดโรค ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการสำรวจปัญหา ความต้องการของชุมชนก่อนดำเนินงาน มีการเตรียมชุมชนในการดำเนินงาน และการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก สำหรับการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขด้านการควบคุมการระบาดของโรค พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป็นประจำ ได้แก่ มีการจัดสิ่งแวดล้อมไม่ให้อื้อต่อการเกิดโรค การกำจัดทำลายลูกน้ำ ยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์อย่างต่อเนื่องทุก 3 เดือน หากพบแหล่งเพาะพันธุ์ ฟันหมอกวันในหมู่บ้านในฤดูฝนเพื่อป้องกันการระบาด มีการสำรวจลูกน้ำยุงลายในทุกหลังคาเรือนที่รับผิดชอบ การใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่มีน้ำขัง

สำหรับการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ในด้านการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นประจำ ได้แก่ มีการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง มีระบบส่งต่อและรายงานโรคที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศติดตาม ประเมินโครงการเป็นระยะตามที่กำหนด การประชุม ปรึกษา เพื่อวินิจฉัยและตัดสินใจในปัญหาต่างๆ เป็นระยะ โดยมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จากปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล ลงเหนือในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก อาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนให้ความร่วมมือในการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกทุกหมู่บ้าน มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนเป็นอย่างดี

จากการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งพบว่าอาสาสมัครได้ดำเนินงานเป็นประจำและต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ร่วมกันดำเนินการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข และแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติเป็นประจำทุกปี ดังที่เทศบาลตำบลลงเหนือได้มีการจัดทำโครงการในการบริการสาธารณสุขในด้านการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งการดำเนินงานในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้จัดให้มีชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขในการร่วมดำเนินงาน ทั้งในส่วนของการวางแผน การดำเนินงาน ร่วมกับเทศบาล การออกปฏิบัติงานตามแผนของโครงการ และการติดตามเฝ้าระวัง ซึ่งเป็นภารกิจหลักของอาสาสมัครสาธารณสุข ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ประชาบดี มุ่ยแดง (2543) ได้ศึกษา การประเมินโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นความจำเป็นและต้องการให้มีโครงการ มีความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ นโยบายและวัตถุประสงค์มีความชัดเจน เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แต่บุคลากรและทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานมีไม่พอเพียง จากผลการศึกษาในครั้งนี้ เทศบาลตำบลลงเหนือ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อให้ดำเนินงานตามโครงการในด้านของการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลลงเหนือต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับมาก โดยมีความเห็นตรงกันว่าให้มีโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ทั้งนี้ประชาชนในหมู่บ้านยินดีให้ความร่วมมือในการทำลายและควบคุมลูกน้ำยุงลาย มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมกับอาสาสมัคร

สาธารณสุขเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ไทยนต์ คำใหญ่ (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลการนำ นโยบายด้านสาธารณสุขไปปฏิบัติในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการวางแผนในการพิจารณาปัญหาสาธารณสุข และเสนอ เป็นโครงการเข้าสู่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของ หมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินด้านสาธารณสุข ซึ่งจากผลการศึกษาโดยรวม พบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามโครงการ ป้องกันไข้เลือดออกเป็นอย่างดี มีความเห็นว่าอาสาสมัครสาธารณสุขได้ให้ความเอาใจใส่ในการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านเป็นอย่างดี

สำหรับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม พบว่า ปัญหาด้านบุคลากร ผู้นำชุมชน บางชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหของไข้เลือดออกอย่าง ถูกวิธี รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขบางคนยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา และการป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนปัญหาด้านงบประมาณ/สิ่งสนับสนุน พบว่า งบประมาณใน การดำเนินโครงการ ไม่เพียงพอสำหรับการจัดโครงการตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะ การจัดซื้อเครื่องพ่นหมอกควัน สารเคมี และการจัดหาทรายอะเบทให้กับประชาชนในพื้นที่ ส่วน ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่า ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันโรค ไข้เลือดออก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประชาบดี มุ่ยแดง (2543) ได้ศึกษา การประเมิน โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินโครงการ ได้แก่ การขาดความตระหนักต่อปัญหาโรคไข้เลือดออกของชุมชน ความ ไม่เพียงพอของจำนวนบุคลากร งบประมาณ และสิ่งสนับสนุน ทั้งมีความล่าช้า ไม่ทันการณ์ ไม่ สะดวก ในการเบิกจ่าย การบริหารจัดการ โครงการยังขาดประสิทธิภาพและปัญหาผู้อพยพแรงงาน ต่างชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

5.3.2 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนของโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษาปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนของโครงการป้องกันโรค ไข้เลือดออก พบว่า ปัจจัยเชิงบวกหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ เทศบาลมีผู้บริหารที่ดี มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ที่ดีในการณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก ส่วนปัจจัยเชิงลบหรือปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดของโครงการ ได้แก่ สภาพพื้นที่ในตำบลวงเหนือแต่ละ ที่ไม่ได้เป็นที่ราบเสมอกัน ทำให้ยากต่อการดำเนินการกำจัดลูกน้ำ หรือพ่นหมอกควัน เช่น บาง แห่งเป็นที่รกร้าง น้ำท่วมขัง อยู่ในเขตหวงห้ามในบางพื้นที่ เช่น บ้านจัดสรร ซึ่งทำให้ไม่สามารถ เข้าไปดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกได้อย่างสะดวก สำหรับแนวทางการป้องกันและควบคุม

โรคไข้เลือดออกให้ได้ผลยิ่งขึ้น คือ ชุมชนควรมีส่วนร่วมให้มากขึ้น มีการจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหา การป้องกัน และร่วมกันรับผิดชอบในการป้องกัน โรคไข้เลือดออก

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลดวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านผู้บริหาร ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ควรมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และสิ่งสนับสนุนให้เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพปัญหาแต่ละพื้นที่ เพื่อให้มีความสะดวกในการปฏิบัติงาน

ด้านผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการเผยแพร่ข่าวสาร ให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนัก เห็นคุณค่า และความจำเป็นของสิ่งที่กระทำให้กับประชาชน สร้างการรับรู้ใหม่ว่าหน้าที่ใครในการป้องกันและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้าน ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในครัวเรือน นำไปใช้ในการป้องกันและกำจัดยุงลายให้มากขึ้น เช่น การนำน้ำส้มสายชู เปลือกแกง ผงซักฟอก น้ำเดือด รวมทั้งการเลี้ยงปลาหางนกยูง เป็นต้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จกับพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. จากการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ทำให้ได้รับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหา เนื่องจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามที่มีอยู่จำกัด ซึ่งควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่แท้จริงยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษารูปแบบการทำงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน